

ІНСТИТУТ СХОДОЗНАВСТВА
ІМЕНІ А. Ю. КРИМСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
ГО «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КИТАЄЗНАВЦІВ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

МАТЕРІАЛИ
XIV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

КИТАЙСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ

5 листопада 2020 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Спіголови оргкомітету:

Антонюк Л. Л. – проректор з наукової роботи ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», директор Інституту вищої освіти ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», д.е.н., професор
Богомолов О. В. – директор Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, д.ф.н.
Кіктенко В. О. – завідувач відділу Азіатського-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, президент Української асоціації китаєзнавців, д.філол.н.

Члени оргкомітету:

Гальперіна Л. П. – професор кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», провідний експерт Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), к.е.н., професор
Гончарук А. З. – головний консультант Національного інституту стратегічних досліджень
Дроботюк О. В. – доцент кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», директор Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), член правління ГО «Українська асоціація китаєзнавців», к.е.н.
Льницький Д. О. – професор кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», науковий співробітник Інституту вищої освіти КНЕУ, д.е.н., доцент
Кальченко Т. В. – професор кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», завідувач сектору глобальної місії Китаю Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), д.е.н., професор
Маврина О. С. – вчений секретар Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, к.і.н.
Отрошенко І. В. – провідний науковий співробітник відділу Сучасного Сходу Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, д.і.н.
Радівілов Д. А. – заступник директора з наукової роботи Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к.ф.н.
Черницька Т.В. – доцент кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», заступник директора Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), к.е.н., доцент
Яценко О. М. – заступник завідувача кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», провідний експерт Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), д.е.н., професор

Секретар оргкомітету:

Гובהва Є. В. – молодший науковий співробітник Азіатського-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, виконавчий секретар Української асоціації китаєзнавців, к.ф.н.

Інформаційна підтримка – журнал «Україна – Китай»

Китайська цивілізація: традиції та сучасність : матеріали XIV міжнародної наукової конференції, 5 листопада 2020 р. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 496 с.
ISBN 978-966-992-250-2

До збірника включені матеріали виступів наукових співробітників, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, які взяли участь у XIV Міжнародній науковій конференції «Китайська цивілізація: традиції та сучасність» (Київ, 5 листопада 2020 р.). Збірник містить матеріали секцій «Дослідження китайської цивілізації: історія, філософія, культура», «Китай в сучасному світі: міжнародно-політичний аспект», «Сучасна модель соціально-економічного розвитку Китаю», «Теоретичні та прикладні питання китайського мовознавства та літературознавства». Збірник призначений для всіх, хто цікавиться проблемами китаєзнавства, міжнародних відносин і регіоналістики.

У статтях збережена авторська орфографія.

ЗМІСТ

Вітальне слово Надзвичайного і Повноважного Посла України в КНР Сергія Камішева	15
--	-----------

СЕКЦІЯ І. ДОСЛІДЖЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: ІСТОРІЯ, ФІЛОСОФІЯ, КУЛЬТУРА

Барштейн В.Ю., Андрейчин М.А. СТОРИНКИ ІСТОРІЇ КИТАЙСЬКОЇ МЕДИЦИНИ ТА ФАРМАКОЛОГІЇ В МЕДАЛЬЕРНОМУ МИСТЕЦТВІ	17
Безгин К.С. КИТАЙСКИЕ СТРАТАГЕМЫ В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯХ: НЕЛИНЕЙНОЕ ВЛИЯНИЕ	22
Белогривая Д.В., Родян М.В. ИНЬ И ЯН – МУДРОСТЬ ИЛИ ФИЛОСОФИЯ?	26
Броварець Т.М. «ЯК СЕРДЕНЬКО МОЄ Б'ЄТЬСЯ: ПШОВ МІЙ ГРИЦЬ ДО КИТАЮ, МОЖЕ, І НЕ ВЕРНЕТЬСЯ»: КИТАЙ ЯК «ЧУЖИЙ» ПРОСТІР (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ СЮЖЕТНО-ЕПІГРАФІЧНОЇ ВИПІВКИ).....	30
Ведмедєв М.М. ІДЕЯ ЗАКОНІВ ПРИРОДИ В ЄВРОПІ І ТРАДИЦІЙНОМУ КИТАЇ.....	34
Гапаба С.О. ІДЕЯ «ШЛЯХЕТНОЇ ЛЮДИНИ» КОНФУЦІЯ ЯК ПРИНЦИП МОРАЛЬНОГО ЗРАЗКУ В УПРАВЛІННІ СУСПІЛЬСТВОМ	37
Гончаренко А.В. ДИСКУСІЇ У США СТОСОВНО ЗМІНИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО КНР У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 60-Х РР. ХХ СТ.	38
Дацьшєн В.Г. ПРОБЛЕМЫ ПАРИТЕТНОСТИ В ИСТОРИИ МЕЖРЕГИОНАЛЬНЫХ РОССИЙСКО/СОВЕТСКО-КИТАЙСКИХ ОТНОШЕНИЙ НА ДАЛЬНЕМ ВОСТОКЕ	42
Жмай А.В., Ву В.К. КОНФУЦИАНСТВО И ДАОСИЗМ КАК ПРЕДПОСЫЛКИ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ МЫСЛИ	45

Мороз Р.Д. ІНІЦІАТИВА «ОДИН ПОЯС, ОДИН ШЛЯХ» ЯК КЛЮЧ ДО ВИРІШЕННЯ «МАЛАККСЬКОЇ ДИЛЕМИ»	222
Пехарев А.В., Попова К.Ю. СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ПОЛІТИЧНИЙ КАНАЛ ВПЛИВУ КИТАЮ У СВІТОВОМУ ДИСКУРСІ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВНЕ МІСЦЕ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ АРТ-РИНКУ ПІД ПРОВОДОМ КНР	226
Попков В.В. КИТАЙ В КОНТЕКСТІ СВІТ-СИСТЕМНОЇ ТЕОРІЇ І. ВАЛЛЕРСТАЙНА.....	230
Резніков В.В., Логвиненко Б.Г. ГЕОЕКОНОМІЧНА ІНІЦІАТИВА «ОДИН ПОЯС ТА ОДИН ШЛЯХ» ЯК ОСНОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	234
Саган Г.В. ТЕНДЕНЦІЇ ПОШИРЕННЯ ХРИСТІЯНСТВА В СУЧАСНОМУ КИТАЇ.....	238
Сардак С.Е., Накєвхрїшвілі О.А. УЧАСТЬ КНР У СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	243
Сєврюк В.С. ОСОБЛИВОСТІ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН КНР ТА ІЗРАЇЛЮ	245
Слюсарєнко А.В. СУЧАСНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗБРОЙНИХ СИЛ КНР	249
Ушакова О.А., Кухоцька І.С. КИТАЙ У СПІВІГРАЦІ З ІНШИМИ КРАЇНАМИ	250
Ушакова О.А., Кирилюк О.А. УКРАЇНА І КИТАЙ: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВЗАЄМОДІЇ.....	254
Цїватий В.Г. ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПОЛІТИКИ «М'ЯКОЇ СИЛИ» КИТАЮ В УМОВАХ ПОЛЦЕНТРИЧНОГО СВІТОУСТРОЮ ХХІ СТОЛІТТЯ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ І ДІАСПОРАЛЬНИЙ АСПЕКТИ.....	257
Шамраєва В. М., Закурдаєва О.В. ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНР: ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	262

Саган Г.В.

ORCID: 0000-0001-8301-849X

доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії

Історико-філософського факультету

Київського університету імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ ПОШИРЕННЯ ХРИСТІАНСТВА В СУЧАСНОМУ КИТАЇ

Ключові слова: християнство, релігія в Китаї, історія релігії.

Нині багато китайців стали надавати християнству великого значення, прогнозувати йому великі перспективи і значення в китайському суспільстві. Очевидно, що Китай сьогодні більше, ніж будь-коли, відкритий для християнства: більше, ніж в епоху династії Тан, коли в країні з'явилися перші християни-несторіани; більше, ніж за династій Юань і Цин, коли в Китаї почали свою діяльність єзуїти; більше, ніж в XIX в., коли місіонерством в Китаї зайнялися протестанти. За десятиліття існування Китайської Народної Республіки християнство пережило різне ставлення офіційного Пекіну до себе: з початкового «придушення» (1949–1966 рр.) і навіть «викорінення» (1966–1979 рр.) в епоху «культурної революції» до «контролю з метою ослаблення» (1979–1995 рр.) під час початку проведення в країні економічних реформ і, нарешті, «управління для стримування» – з 1995 р. до теперішнього часу [1, с. 42]. З плином часу китайська комуністична влада змирилися з існуванням в їх країні християнської громади, і в даний час протестантизм і католицизм поряд з буддизмом, ісламом і даосизмом складають п'ять офіційно визнаних релігійних традицій країни. Що стосується кількісних показників самих вірних, то ще в 2006 р керівник Державного управління у справах релігій Йе Сяовень в своєму інтерв'ю інформаційному агентству Сінхуа висловив думку, що в Китаї живе близько 130 млн. християн [11]. За даними, наведеними Т. Джонсом і К. Россом з Центру вивчення світового християнства Единбурзького університету (Велика Британія), в Китаї налічується більше 115 млн. християн (8,6 % населення країни), з яких близько 100 млн. (7,5 % жителів КНР) складають протестанти, 15,2 млн. – католики (1,1 % загальної кількості населення); чисельність православних невелика – приблизно 70 тис. осіб [10].

Сьогодні в Китаї офіційно діють визнані державою Асоціація китайських католиків-патріотів (АККП) і протестантський Патріотичний рух

троїстої незалежності християн (ПДТНХ) [3]. Обидва релігійних об'єднання мають свої духовні навчальні заклади, тисячі священнослужителів щорічно поширюють більш 18 млн. примірників Біблії китайською мовою, які видають місцеві друкарні.

Та події десятилітньої давності (починаючи з 2010 р.) свідчать про те, що уряд КНР з по новому взявся за християн. Пильну вагу влада стала приділяти так званим домашнім церквам та їх прихожанам. У рамках цієї політики були помічені наступні дії: посилення нападів на адвокатів, які захищали права християн, використання тортур і долучення мафіозних структур для тиску на християн. Також уряд жорстоко придушував тих, хто не визнавав прокомуністичну Патріотичну асоціацію католиків Китаю [6]. Перевірки, арешти, заборона богослужінь щодо християн стали звичним явищем. Так, 10 квітня 2011 р. в Пекіні китайська поліція провела арешти християн, які проводили богослужіння прямо на вулиці, оскільки проводити службу деінде їм також заборонялося [8].

Проте, згодом ситуація почала потроху мінятися. Весною 2011 р. делегація з 11 китайських чиновників відвідала столицю Кенії Найробі аби вивчити досвід державної політики щодо християнства. Чимало часу китайські чиновники провели з релігійними діячами Кенії. Зокрема, зустрілися з архієпископом англіканської церкви Кенії, під час якої директор Державного управління у справах релігій Китаю дав оцінку християнству, як релігії, яка сприяє розвитку країни [8]. Вивчення досвіду функціонування релігії на прикладі Кенії став початком формування нової політики в Китаї. Офіційний Пекін, який нещодавно ставився до християнства, як до шкідливої релігії, почав надавати безкоштовно землі для будівництва церков та проводити дослідження щодо позитивного внеску християнства в розвиток США та Європи. Не без того, що таким змінам сприяли і внутрішні фактори: зростаюча соціальна напруга, погані економічні перспективи, що загалом змусило офіційні кола атеїстичної Комуністичної партії проявити більш ліберальне ставлення до християнства.

Влада Китаю навіть дозволила Американській християнській групі International Cooperating Ministries долучитися до будівництва храмів і вони допомагали у будівництві 292 церков. Також варто погодитися з думкою, висловленою виданням *The Foreign Policy* про те, що такі дії китайської влади були також спрямовані на зменшення послідовників підпільних церков. З іншого боку, влада доклала усіх зусиль, аби розвернути християнство у русло сприяння економічному розвитку Китаю. Адже традиційні китайські релігії і буддизм, і даосизм вчать як втекти від проблем, тоді як християнство – сповідує активну життєву позицію. Таким чином, спрямувати енергію китайських християн в проекти, які є актуальним для влади, стало головним завданням для уряду Китаю.

На Заході тих китайських християн, які пішли на співпрацю з комуністичною владою відносять до так званої патріотичної церкви, і саме членів цієї церкви враховують в офіційній статистиці. Проте, значно більша частина вірних у Китаї належить до підпільних церков. Ці християнські спільноти не приймають покровительство партії, що призводить до репресій з боку влади [2].

Професор Карстен Валу, співробітник «Центру вивчення релігії і Китаю» при університеті Пердью (Індіана, США) говорить про різне ставлення до християн центральної та місцевої влади. У Китаї більшість поділяє ту точку зору, що Церква не є центрами політичного інакодумства. Навпаки, інколи в партійній літературі можна зустріти визнання позитивної ролі, яку відіграли іноземні місіонери в розвитку Китаю. Проте, у центральному апараті КПК по відношенню до християн відчувається побоювання «чужих впливів», можливого розколу суспільства. Місцеві ж комітети партії демонструють, як правило, велику терпимість. Провідну роль у формуванні такої позиції відіграють інвестиції, які надходять до регіонів від одновірців із-за кордоном. Для місцевого партійного апарату це має велике значення, оскільки центр поклав на них відповідальність за підвищення рівня матеріального добробуту населення, а сьогодні це є головний фактор легітимності режиму [9]. Разом з тим, місцева влада відзначає позитивний вплив християн на зміцнення моральних засад в громадах, а церковна адміністрація бере на себе важливі соціальні функції, традиційно недофінансовані державою, а саме – турботу про літніх людей і сиріт. Слід зазначити, що після страшного землетрусу в провінції Сичуань у 2008 р. церкви по всій країні, офіційні і незареєстровані, багато зробили для реконструкції постраждалих районів через збір пожертвувань або шляхом відправки волонтерів [9].

Попри всі заслуги християн, пильний контроль влади має місце постійно, особливо до незареєстрованих громад. Їх зазвичай звинувачення у «незаконній релігійній діяльності». По відношенню до таких церков влаштовують рейди і заарештовують пасторів. Є випадки ув'язнення священників за публічну релігійну поведінку. Так, 2017 р. в Чженчжоу (Хенань) заарештували пастора за те, що він співав пісню поклоніння «Ісус, тебе люблю» [7]. У цьому ж році в центральній провінції Хенань влада закрила академію, яка працювала при місцевій церкві. Учителів академії звинуватили в «промиванні мізків» студентам християнством [7].

З метою подальшого регулювання процесу віровчення і віросповідання» 2 лютого 2018 р. в Китаї було запроваджено заборони на діяльність незареєстрованих релігійних організацій, зарубіжні поїздки на релігійні семінари і збори, нові норми ввели щодо заснування та реєстрацію релігійних навчальних закладів. Ці положення, затверджені

постановою прем'єр-міністра Лі Кедяна, внесли поправки до правил реєстрації, які діяли ще з 2005 р. [5] Зміни підтримав і президент Китаю Сі Цзіньпін, який доручив партії ще більш «китаїзувати» проживаючі в країні етнічні та релігійні меншини, аби обмежити іноземне проникнення через релігію.

За даними Open Doors¹⁹ через зростаючий тиск на релігійні організації, Китай нині знаходиться на 23-й позиції в списку країн, які переслідують християн. Одні з останніх новин (від 30 вересня 2020 р.) Open Doors повідомляють, що в китайському повіті Гуші, де проживає майже 2 мільйони людей, громадян ра грошову винагороду (500 юанів – близько 73 доларів США) заохочували повідомляти про «незаконну» релігійної діяльності [5].

Попри усі стримуючі заходи кількісні прогнози вражають. Зокрема, соціологічний центр Pew Research оцінює що до 2020 р. кількість християн в країні перевищать 150 млн., а в 2040 р. наблизяться до 580 млн. осіб. Німецький дослідник, співробітник Інституті Меркатор Філ Ентвістл, який вивчає християнство і національну самосвідомість в Китаї, зазначає, що багато людей навернулися у християнство з почуття розчарування і незадоволення життям. На думку вченого Китай втратив свій шлях, що привело до ідеологічного та морального вакууму і на сьогодні перед суспільством постали глибинні питання сенсу буття. Особливо це актуалізувалося серед освічених китайців [8].

Таким чином, швидкі темпи зростання християнства в Китаї постійно лякають владу, яка регулярно вдається до репресивних методів стримування кількості християн в країні. Громадськість, переважно, трохи інакше оцінює сучасну роль християнства в країні. Зокрема виділяють п'ять аспектів, які здатні позитивно вплинути на модернізацію країни:

1. Християни в Китаї здавна вирішували проблему, як залишатися разом справжнім християнином і справжнім китайцем.
2. Християнство пропонує моделі общинної та сімейної структур.
3. Церква пропонує людям ритуали, музику, літературу для життя в кризову епоху; цілісну картину світу, включаючи ідею вічного життя.
4. Християнство сприймається як засіб осягнення західної культури і модернізації (особливо в академічному середовищі).
5. Християнські церкви є члени міжнародної (універсальної) громади. У цьому можна побачити паралель з включенням китайського господарства в міжнародну економічну систему і існуванням транснаціональних інститутів.

¹⁹ «Open Doors» – міжнародна благодійна правозахисна християнська організація, яка ставить собі за мету допомогу віруючим в тих країнах, де християнська віра піддається переслідуванню і утиску.

Література:

1. Горохов С. А. Христианство в современном Китае // Азия и Африка сегодня. 2014. № 12. С. 42–46.
2. Дедалі більше християн у Китаї. Польське радіо. 24.12.2012 12:08 URL: <http://www.polradio.pl/5/38/Artykul/122447>
3. Дацышен В.Г. Христианство в Китае: история и современность. М., Научно-образовательный форум по международным отношениям. 2007. С. 177.
4. Китай ввів нові жорсткі релігійні обмеження. 12-09-2017, 17:17. URL: <http://slovo.today/2017/09/12/kytay-vviv-novi-zhorstki-religijni-obmezheniya.html>
5. Линда Лоури. В Китае сообщение полиции о христианской деятельности приносит деньги. 30 сентября 2020. <https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/stories/in-china-reporting-christian-activities-to-police-pays-money/>
6. Лянь Хуа. Переслідування християн у Китаї посилюється. China Aid Association. URL: <https://www.epochtimes.com.ua/china/human-rights/peresliduvannya-hrystijan-u-kytai-posyljujetsja-china-aid-association-72803.html>
7. У Китаї влада влаштувала масові гоніння на християн. Новини ТСН. URL: <https://tsn.ua/svit/u-kitayi-zaboronili-hristijanstvo.html>
- У Китаї закрили академію через «промивання мізків» християнством. Slovo Today. 27-09-2017, 14:56. URL: <http://slovo.today/2017/09/27/u-kytai-zakryly-akademiyu-cherez-promyvannya-mizkiv-khrystyanstvom.html>
8. У Китаї розробляють стратегію «вихолощення» християнства. Католицький огляд. 17/11/2015 – 21:41. URL: <http://catholicnews.org.ua/u-kitayi-rozroblyayut-strategiyu-viholoshchennya-hristijanstva>
9. Число христиан в Китае достигло 100 миллионов. 24 марта 2015 г., Живая Вера Медиа <http://afmedia.ru/novosti/chislo-hristian-v-kitae-dostiglo-100-millionov>
10. Atlas of Global Christianity. 1910–2010. Center for the Study of Global Christianity. Edinburgh, 2009.
11. Hattaway P. How many Christians are there in China? URL: <http://www.asiaharvest.org/pages/Christians%20in%20China/>